

**Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

В.о. декана факультету педагогіки і
психології

професор Матвієнко О.В.

_____ (підпис)

“ _____ ” _____ 20__ року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни**

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

**освітнього ступеня бакалавр
на базі освітнього ступеня «Молодший бакалавр»
ОКР «Молодший спеціаліст»**

галузі знань 01 «Освіта»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Шифр за навчальним планом ВВ 2.2.01

Київ
2019

Робоча програма з дисципліни «Соціальні комунікації» для студентів освітнього ступеня бакалавра спеціальності «Дошкільна освіта» (на базі освітнього ступеня «Молодший бакалавр», ОКР «Молодший спеціаліст»)

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П.Драгоманова «27» квітня 2017 року, протокол № 1.

Розробник програми: Дроздова Д.С., кандидат психологічних наук, викладач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості
«27» серпня 2019 року протокол № 1.

Завідувач кафедри

Цветкова Г.Г.

I. Опис навчальної дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю
Галузь знань: <i>01 Освіта</i>	Кількість кредитів - 3 ЄКТС	<i>Методи навчання:</i> словесні – лекція, пояснення, бесіда; практичні – виконання практичних завдань, розробка схем, таблиць; самостійне вивчення теоретичного матеріалу, конспектування джерел та їх аналіз, розробка структурно-логічних схем, таблиць.
Спеціальність: <i>012 Дошкільна освіта</i>	Загальна кількість годин - 90	
Освітній ступінь: бакалавр	Денна Заочна	
	Лекції 18 6	
Семінарські заняття:		
Статус дисципліни: вибіркова	18 6	<i>Форми поточного контролю:</i> – усне опитування, виконання завдань, перевірка самостійної роботи; - модульний контроль
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 4-й	- -	
Семестр: VIII	- -	
	Самостійна робота:	
Тижневе навантаження: - аудиторне – 2 - самостійна робота – 3	54 78	<i>Форма підсумкового контролю</i> Залік
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:	
Мова навчання - українська	1 / 3 1 / 7	
Мова навчання - українська		

Предметом вивчення дисципліни є вивчення теоретичних основ соціальної взаємодії з різними віковими категоріями

Міждисциплінарні зв'язки: загальна педагогіка, психологія, психологія спілкування.

Мета та завдання викладання навчальної дисципліни: оволодіння системою комунікативних знань, умінь, що забезпечують реалізацію функцій, покладених на педагога в цілому, здійснення майбутніми фахівцями професійно-педагогічної комунікації на високому якісному рівні, можливість самореалізації й самовдосконалення студентів через вербальні, невербальні засоби комунікації з

точки зору педагогічної діяльності; надання студентам знань теоретичних положень професійно-педагогічної комунікації, практичне оволодіння технікою керівництва педагогічною комунікацією, оволодіння ефективними шляхами впливу на співрозмовника, суб'єкта комунікації, розвиток комунікативних компетенцій, необхідних у професійному спілкуванні педагогів.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- надання студентам знань теоретичних положень професійно-педагогічної комунікації;
- практичне оволодіння технікою керівництва педагогічною комунікацією;
- оволодіння ефективними шляхами впливу на співрозмовника, суб'єкта комунікації;
- розвиток комунікативних компетенцій, необхідних у професійному спілкуванні педагогів.

II. Основні результати навчання і компетентності, які вони формують

№	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • історичні витoki професійно-педагогічної комунікації; • сутність, види, функції, моделі комунікації; • сутність, структуру, сферу, динаміку педагогічного конфлікту; • конфлікт у взаємодії «викладач-студент», «викладач-викладач», «викладач-керівник»; • шляхи подолання конфліктів професійно-педагогічної комунікації; <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати багатство мови у професійно-педагогічній комунікативній діяльності; • реалізувати основні різновиди мовлення у професійно-педагогічній комунікативній діяльності; • добирати в усному й писемному педагогічному мовленні найдоцільніші формули мовленнєвого етикету; • моделювати процес професійно-педагогічної комунікації, враховуючи його структурні елементи; 	Когнітивна
2	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сутність, функції мови й мовлення викладача, його індивідуальний стиль; • види, особливості вербальних засобів професійно-педагогічної комунікації; • культуру мови і мовлення педагога; техніку мовлення педагога; • мовленнєвий етикет та моделі взаємодії «викладач-студент»; • сутність, класифікація невербальних засобів комунікації; • співвідношення вербальних і невербальних засобів комунікації; • особливості зовнішнього вигляду, поведінки педагога. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • організувати процес прийому й передачі інформації; • управляти процесом в системі «вчитель-учень»; • устанавлювати суб'єкт-суб'єктні стосунки з суб'єктом комунікації; • використовувати інформаційні ресурси комп'ютерних технологій для організації навчально-виховного процесу. 	Прогностична
3	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ методи, форми, напрями взаємодії навчального закладу і родини; 	Комунікативна

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ специфіку та основні напрями спільної діяльності <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ використовувати педагогічно обгрунтовані підходи у вирішенні різноманітних проблем виховання та взаємодії різних ланок навчально-педагогічного процесу; ▪ проводити профілактичні заходи щодо попередження виникнення конфліктних ситуацій у навчально-виховному процесі. 	
4	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ методологію науково-педагогічного дослідження; ▪ критично осмислювати підбір технік у роботі з певними віковими категоріями. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ застосовувати теоретичні та емпіричні методи соціологічного дослідження; ▪ самостійно опрацьовувати сучасну періодичну літературу з теми. 	Дослідницька
5	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ основні принципи психологічної взаємодії; ▪ прийоми і стилі психологічного спілкування; ▪ норми ведення психологічного процесу. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ встановлювати гуманні, толерантні, довірливі стосунки з дітьми та з іншими учасниками педагогічного процесу; ▪ створювати програму самовдосконалення, самоосвіти. 	Самоосвітня

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної програми відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	усього	у тому числі					усього	у тому числі			
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд
Змістовий модуль 1. Професійно-педагогічна комунікація як феномен педагогічної діяльності											
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Соціальні комунікації».		2	2			6		2			7
Тема 2. Педагогічне спілкування як складова педагогічної комунікації.		2	2			6		2			7
Тема 3. Соціально-психологічний клімат у ПК.		2	2			6		2			7
Тема 4. Педагогічні		2	2			6					8

конфлікти												
Разом за ЗМ 1.		8	8			24		4	2			29
Змістовий модуль 2. Засоби соціальної комунікації												
Тема 5. Вербальні засоби ПК.		2	2			6		2				9
Тема 6. Культура мови і культура мовлення педагога		2	2			6			2			9
Тема 7. Невербальні засоби ПК.		2	2			6			2			11
Тема 8. Комп'ютерні засоби ПК.		2	2			6						10
Тема 9. Міжкультурна комунікація		2	2			6						10
Разом за ЗМ 2.		10	10			30		2	4			49
Усього годин		18	18			54		6	6			78

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Професійно-педагогічна комунікація як феномен педагогічної діяльності		
1.1.	Тема 1: Предмет і завдання курсу «Соціально-педагогічна комунікація». Суб'єкт та об'єкт Педагогічної комунікації. Зв'язок курсу з іншими дисциплінами. Комунікація як об'єкт дослідження. Функції педагогічного спілкування. Моделі комунікації. Комунікативність педагога.	10	2
1.2.	Тема 2. Педагогічне спілкування як складова педагогічної комунікації. Особливості та функції ПК. Структура ПК. Переконавання та навіювання у процесі комунікації. Стель ПК. Моделі спілкування педагога. Культура слухання. Бар'єри та ускладнення у процесі ПК.	10	2
1.3.	Тема 3. Соціально-психологічний клімат у ПК. Міжособистісні стосунки у педагогічному колективі. Стель керівництва - основа комунікації керівника навчального закладу з педагогічним колективом.	10	2
1.4.	Тема 4. Педагогічні конфлікти. Суть, джерела, причини, функції і класифікації конфліктів. Суперечності і конфлікти в системі освіти. Моделі конфліктної ситуації. Конфлікт у взаємодії суб'єктів ПК. Розв'язання та усунення конфліктів.	10	2

2.	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Основні засоби педагогічної комунікації.		
2.1.	Тема 1. Вербальні засоби ПК. Знакові системи як засоби ПК. Види вербальних засобів комунікації. Усне та писемне мовлення педагога. Внутрішнє мовлення.	10	2
2.2.	Тема 2. Культура мови і культура мовлення педагога: основні ознаки. Техніка мовлення. Мовленнєвий етикет педагога. Мовленнєві моделі взаємодії суб'єктів ПК.	10	2
2.3.	Тема 3. Невербальні засоби ПК. Зовнішній вигляд і поведінка педагога. Екстралінгвістичні і просодичні засоби комунікації. Міміка. Жести. Візуальний контакт. Міжособистісний комунікативний простір. Декодування невербальної комунікації.	10	2
2.4.	Тема 4. Комп'ютерні засоби ПК. Комп'ютерні комунікації в освіті. Робота педагога з суспільними мережами. Е-пошта як засіб ПК. Встановлення комунікативних зв'язків через участь у всесвітніх телеконференціях. Дистанційне навчання і форми взаємодії суб'єктів ПК. Етичні правила комунікації у інформаційних мережах. Валеологічні аспекти роботи з комп'ютером. Тема 5. Міжкультурна комунікація	10	2

4.2. Плани семінарських занять.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Професійно-педагогічна комунікація як феномен педагогічної діяльності

Тема 1. Соціальні комунікація

Мета: розкрити сутність основних категорій теми

Обсяг навчального часу: 2 години.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання (до контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, його обговорення, самостійного вивчення та осмислення):

1. Спілкування як соціально-психологічний механізм взаємодії людей, особливості людської комунікації.
3. Основні підходи до вивчення комунікації. Моделі педагогічної комунікації (ПК).
4. Основні закони спілкування.
5. Інформація у ПК.
6. Комунікативність педагога.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 342 с.
2. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації : Навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. нац. ун-т., 2002. – 90 с.
3. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів : навчальний посібник / Т. К. Чмут. – К. : Основа, 2002. – 380с.

Вправа 1. Вивчити нові терміни. Користуючись словниками (тлумачним, словником іншомовних слів та ін.) виписати у робочий зошит тлумачення слів *спілкування, комунікація, комунікативність, педагогічне спілкування, мовлення, мовець, адресант, адресат.*

Вправа 2. Усно пояснити: а) *причини виникнення пліток; б) чому негативна інформація дуже швидко поширюється; в) в чому причина ефекту «зіпсованого телефону»; г) чому нові ідеї, як правило, спочатку не сприймають; д) чому глядачі у великому залі можуть сміятися над сумнівними жартами, а в невеликому товаристві – не завжди; е) чому люди більшу увагу приділяють обговоренню особистого життя відомих людей, ніж важливих проблем суспільства.*

Питання для обговорення:

1. В чому полягають особливості педагогічної комунікації? Які базові поняття ПК?
2. Яке прикладне значення цієї науки? Охарактеризуйте зв'язки ПК з іншими науками.
3. Якою є роль курсу ПК в підготовці педагога?
4. Які співвідношення існують між поняттями «спілкування» і «комунікація»? Яке з них є більш загальним?
5. Які ще теорії і моделі комунікації вам відомі (з літератури, із Інтернету, з інших джерел)?
6. Якою є роль комунікації в суспільстві? Сформулюйте найважливіші особливості сучасного педагогічного спілкування.
7. Чому педагогічне спілкування вважають різновидом діяльності?

Практичне завдання.

1. Підібрати та провести практичні вправи (2-3), які розвивають комунікативні навички педагога.
2. Зареєструватися на Платформі безкоштовних он-лайн курсів <https://prometheus.org.ua> У вкладці «Курси» знайти курс «Наука повсякденного мислення» (зареєструватись). Прослухати Епізод 1 та Епізод 2. Зробити нотатки головних положень цих епізодів. Підготуватись до обговорення.

Тема 2. Педагогічне спілкування (далі ПС) як складова педагогічної комунікації

Мета: сформувати розуміння складових педагогічного спілкування

Обсяг навчального часу: 2 години.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання (до контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, його обговорення, самостійного вивчення та осмислення):

1. Особливості та функції ПС.
2. Структура ПС.
3. Стиль ПС.
4. Моделі ПС.
5. Слухання у ПС та бар'єри, які виникають у процесі спілкування.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 342 с.
2. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації : Навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. нац. ун-т., 2002. – 90 с.

3. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів : навчальний посібник / Т. К. Чмут. – К. : Основа, 2002. – 380с.

Вправа 1. Ознайомтеся з фрагментами початку уроків різних учителів. З'ясуйте, на яку взаємодію налаштовує вчитель учнів із перших хвилин уроку: особистісно зорієнтовану чи формально зорієнтовану. Зробіть висновок стосовно характеру спілкування вчителів і спрогнозуйте його результат. Запропонуйте можливі корективи поведінки вчителя для наближення його спілкування до особистісно зорієнтованого

Урок А. Приготуйтеся до уроку. Стоп! Дожуйте, проковтніть. Так... Добрий день! Кого сьогодні немає? (Чути вигуки.) Не всі викрикуйте. Хтось один підніміть руку й скажіть. Віто, скажи ти! Так, трьох немає. Отже, ми побудуємо наш урок так: спочатку поговоримо про п'єсу-казку «Лисичка та Півник», а потім цілий урок читатимемо цю казку в особах. В кінці напишемо твір, а якщо не встигнемо, попрацюєте вдома.

Урок Б. Добрий день! Сідайте. Діти, останнім часом ви мені не подобається. Ваша поведінка на перерві незадовільна. Клас перед уроком не провітрюєте, з класу не виходите, дошку не витираєте. Чому? Більше зауважень я не робитиму. Сподіваюся, що ви виправитесь. А тепер відкрийте зошити й підручники і запишіть тему сьогоднішнього уроку.

Урок В. Доброго дня! Рада бачити вас знову. Хочу привітати вас із початком другої чверті. Усі здорові? Бабуся відвідали? Хто відсутній? А чи знаєте ви, яке у нас сьогодні, 9 листопада, свято? Молодці, правильно, сьогодні «9 листопада — День української писемності та мови».

Питання для обговорення:

1. Розкрийте зміст основних компонентів моделі процесу комунікації.
2. На основі функцій ПС педагога розробіть сукупність комунікативних якостей, які забезпечують її реалізацію.
3. У чому полягає сутність моделювання ПС?
4. Зіставте стилі ПС у школі та Університеті з погляду цілей, завдань, функцій.

Практичне завдання.

1. Курс «Наука повсякденного мислення». Прослухати Епізод 3 та Епізод 4. Зробити нотатки головних положень цих епізодів. Підготуватись до обговорення.
2. Складіть поради «Як навчитися слухати рефлексивно» та «Як подолати бар'єри у спілкуванні».

Тема 3. Соціально-психологічний клімат у колективі (групі, команді)

Мета: розкрити особливості та складові соціально-психологічного клімату у педагогічному колективі

Обсяг навчального часу: 2 години.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання (до контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, його обговорення, самостійного вивчення та осмислення):

1. Міжособистісні стосунки у педагогічному колективі.
2. Соціально-психологічний клімат у педагогічному колективі.
3. Відносини керівника і підлеглих.
4. Стиль керівництва — основа комунікації організації.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 342 с.
2. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації : Навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. нац. ун-т., 2002. – 90 с.
3. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів : навчальний посібник / Т. К. Чмут. – К. : Основа, 2002. – 380с.

Питання для обговорення:

1. Поясніть суть феномену «соціально-психологічний клімат колективу».
2. Охарактеризуйте особливості соціально-психологічного клімату колективу, в якому ви навчаєтесь.
3. Запропонуйте власні правила спілкування в педагогічному колективі.

Практичне завдання.

1. Курс «Наука повсякденного мислення». Прослухати Епізод 5 та Епізод 6. Зробити нотатки головних положень цих епізодів. Підготуватись до обговорення.
2. Підібрати комунікативні заходи (вправи) для покращення соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі.
3. Підібрати вправи для кращого знайомства у колективі.
4. Підшукати комунікативні прийоми для реагування на різні типи проблемних людей.

Тема 4. Міжособистісні конфлікти, особливості їх попередження та уникнення

Мета: розкрити особливості та складові міжособистісних конфліктів

Обсяг навчального часу: 2 години.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання (до контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, його обговорення, самостійного вивчення та осмислення):

1. Суть, джерела, причини, функції і класифікації конфліктів.
2. Суперечності і конфлікти в системі освіти.
3. Моделі конфліктної ситуації.
4. Конфлікт у взаємодії суб'єктів ПК.
5. Розв'язання та усунення конфліктів.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 342 с.
2. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації : Навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. нац. ун-т., 2002. – 90 с.
3. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів : навчальний посібник / Т. К. Чмут. – К. : Основа, 2002. – 380с.

Питання для обговорення:

1. Які теми для обговорення найчастіше викликають конфлікти у спілкуванні?
2. Чи породжується у конфліктах істина? Обґрунтуйте.
3. Які рольові позиції може прийняти людина у конфліктних ситуаціях?

Практичне завдання.

1. Курс «Наука повсякденного мислення». Прослухати Епізод 7. Зробити нотатки головних положень цих епізодів. Підготуватись до обговорення.
2. Підібрати практичні заходи (вправи) для зниження конфліктності у професійному та дитячому колективі (підготуватись для проведення у власній групі).

3. Розробіть практичні поради як відмовити (сказати: «ні»), при цьому не образивши співбесідника і не провокуючи конфліктної ситуації.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Основні засоби педагогічної комунікації.

Тема 5. Вербальні засоби ПК.

Мета: розкрити особливості застосування вербальних засобів комунікації

Обсяг навчального часу: 2 години.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання (до контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, його обговорення, самостійного вивчення та осмислення):

1. Знакові системи як засоби комунікації
2. Види вербальних засобів комунікації
3. Усне педагогічне мовлення
4. Писемне мовлення педагога
5. Внутрішнє мовлення

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 342 с.
2. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації : Навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. нац. ун-т., 2002. – 90 с.
3. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів : навчальний посібник / Т. К. Чмут. – К. : Основа, 2002. – 380с.

Питання для обговорення:

1. Як ви розумієте поняття «неформальне спілкування», «світське спілкування», «ділове спілкування», «формально-рольове спілкування», «маніпулятивне спілкування»? Охарактеризуйте ці види спілкування.
2. Розкрийте психологічні особливості внутрішнього мовлення.

Практичне завдання.

1. Курс «Наука повсякденного мислення». Прослухати Епізод 8. Зробити нотатки головних положень цих епізодів. Підготуватись до обговорення.
2. Створити кросворд за темою семінару.
3. Скласти практичні поради (добираючи конкретні вправи) «Як стати оратором».

Тема 6. Культура мови і мовлення педагога

Мета: вивчити ознаки культури та культури мовлення педагога

Обсяг навчального часу: 2 години.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання (до контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, його обговорення, самостійного вивчення та осмислення):

1. Основні ознаки культури мови та мовлення педагога
2. Техніка мовлення педагога
3. Мовленнєвий етикет педагога
4. Мовленнєві моделі взаємодії «педагог-педагог», «педагог-вихованець», «педагог-батьки вихованця»

Питання для обговорення:

1. Що таке службовий етикет?

2. Чи потрібно мати на виробництві спеціальну психологічну службу або спеціалістів з етики? Обґрунтуйте відповідь.
3. Які правила етикету необхідні працівникам будь-якої організації для успішної роботи з клієнтами?
4. Які правила поведінки включає в себе діловий етикет?
5. Охарактеризуйте поняття «корпоративна культура»?

Практичне завдання.

1. Курс «Наука повсякденного мислення». Прослухати Епізод 9. Зробити нотатки головних положень цих епізодів. Підготуватись до обговорення.
2. Створіть правила для корпоративної культури будь-якої сучасної організації.

3. Оволодіння тактом потребує від педагога тривалої і нелегкої роботи над собою. Пропоную ефективну і доступну для педагога методику самоосвітньої роботи з формування тактовної поведінки:

1) Розграфіть аркуш паперу, як це показано нижче:

Риси та характеристики вашого «Я»	Друзі	Родичі	Колеги	Особи, думки яких для вас важливі

2) Запишіть до списку рис та характеристик вашого «Я» ті з них, які, на ваш погляд, заважають вам бути тактовним.

3) Уточніть наявність у вас зазначених рис: ознайомте зі списком ваших друзів, колег та інших важливих для вас осіб і запропонуйте їх уточнити й дописати список.

4) З усіх зазначених вами та підтверджених іншими рис «Я» оберіть одну, яка згадується найчастіше.

5) Розробіть план дій щодо її усунення.

Тема 7. Правда та брехня в комунікаційній діяльності

Мета: розкрити особливості та взаємозалежність правди та брехні в комунікаційній діяльності

Обсяг навчального часу: 2 години.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання (до контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, його обговорення, самостійного вивчення та осмислення):

1. Принцип правдивості в комунікаційній діяльності. Правда і брехня як характеристики комунікаційної діяльності.

2. Прикметні риси правди та істини.

3. Інтерпретація принципу правдивості на різних рівнях соціально-комунікативної діяльності.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 342 с.
2. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації : Навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. нац. ун-т., 2002. – 90 с.
3. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів : навчальний посібник / Т. К. Чмут. – К. : Основа, 2002. – 380с.

Питання для обговорення:

1. Схарактеризуйте правду в контексті комунікаційної діяльності. Назвіть її основні види.
2. Як співвідносяться поняття правди і істини в сучасній науці? Розкрийте мотиви правдивості й істинності.

3. Розкрийте три точки зору щодо розуміння принципу правдивості.
4. Як співвідносяться явища брехні, обману та неправди. Схарактеризуйте види і наслідки брехні.
5. Розкрийте специфіку реалізації принципу правдивості в міжособистісній комунікації.
6. Як інтерпретують принцип правдивості на груповому рівні соціокомунікативної діяльності.
7. Схарактеризуйте специфіку реалізації принципу правдивості в масовій комунікації.

Практичне завдання.

1. Курс «Наука повсякденного мислення». Прослухати Епізод 10. Зробити нотатки головних положень цих епізодів. Підготуватись до обговорення.
2. Відомий французький письменник Еміль Золя сказав: «Якщо ви приховаєте правду і закопаете її в землю, вона неодмінно виросте і набере такої сили, що одного разу, коли вона вирветься, то знесе все на своєму шляху». Підтвердження цієї думки можна знайти і в українському фольклорі, і в художніх творах. Пригадайте вислови відомих людей та зразки усної народної творчості про брехню і правду. Кожен із них прокоментуйте.
3. Складіть перелік найприкметніших ознак, які видають брехню.

Тема 8. Комп'ютерні засоби комунікації

Мета: розкрити особливості комп'ютерних засобів комунікації

Обсяг навчального часу: 2 години.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання (до контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, його обговорення, самостійного вивчення та осмислення):

1. Соціально-прагматичні функції електронної комунікації.
2. Бар'єри електронної комунікації.
3. Глобальна комунікаційна система Інтернет
4. Етика спілкування у мережі Інтернет.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 342 с.
2. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації : Навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. нац. ун-т., 2002. – 90 с.
3. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів : навчальний посібник / Т. К. Чмут. – К. : Основа, 2002. – 380с.

Питання для обговорення:

1. Сформулюйте основний методологічний принцип вчення Маршалла Маклюєна. Чотири епохи розвитку людства.
2. На яких фактах ґрунтувалися передбачення Маршалла Маклюєна.
3. Схарактеризуйте комунікаційні бар'єри електронної комунікації.
4. Розкрийте специфіку розвитку Інтернету.
5. Схарактеризуйте сфери застосування мережі Інтернет.
6. Розкрийте роль Інтернету з погляду різних аспектів людського життя.

Практичне завдання.

1. Курс «Наука повсякденного мислення». Прослухати Епізод 11. Зробити нотатки головних положень цих епізодів. Підготуватись до обговорення.
 2. Порівняйте потенціал театру, кіно, телебачення, інтернету (за певними критеріями) з точки зору обсягу аудиторії і можливостей для «зворотного зв'язку» (письмово, таблиця, малюнок...).
- Чому люди досі ходять в театр, якщо простіше і дешевше дивитися телевізор? Чому люди ходять в кінотеатри, якщо фактично будь-який фільм можна знайти в Інтернеті?
У чому з точки зору теорії зворотного зв'язку переваги і недоліки Інтернету?

3. Розробіть цікаві поради для тих, хто має певну залежність від Інтернету, відеоігор, соціальних мереж.

Тема 9. Міжкультурна комунікація: концепція ділових культур

Мета: розкрити особливості комп'ютерних засобів комунікації

Обсяг навчального часу: 2 години.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання (до контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, його обговорення, самостійного вивчення та осмислення):

1. Поняття міжкультурної комунікації
2. Концепція ділових культур в міжнародних комунікаціях
3. Рівні міжкультурної комунікації

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 342 с.
2. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації : Навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. нац. ун-т., 2002. – 90 с.
3. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів : навчальний посібник / Т. К. Чмут. – К. : Основа, 2002. – 380с.

Питання для обговорення:

1. Які завдання міжкультурної комунікації можуть постати в майбутньому з розвитком глобалізаційних процесів?
2. З якими основними ознаками різняться західний та східний типи комунікації?
3. Наведіть приклади конфліктів комунікативної поведінки в умовах культурних контактів.

Практичне завдання.

1. Курс «Наука повсякденного мислення». Прослухати Епізод 12. Зробити нотатки головних положень цих епізодів. Підготуватись до обговорення.
2. Наведіть приклади стійких українських архетипів, властивих сучасній молоді.
3. Наведіть і проаналізуйте приклади мовних символів, які є спільними для різних народів.
4. Сформулюйте способи подолання ментальних стереотипів.
5. Опишіть невербальний портрет українця у порівнянні з представниками інших національностей (на вибір) спираючись на основні складники невербальної комунікації.

5. Самостійна робота

На платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus <https://prometheus.org.ua/about-us/> :

1. Зареєструватися
2. Пройти курс
3. Отримати сертифікати про проходження

Курси:

1. «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти» https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-1:MON+AB101+2019_T2/about
2. «Критичне мислення для освітян» https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:CZ+CTFT101+2017_T3/about

6. Методи навчання

У процесі опанування студентами змістом навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання:

- за джерелом знань: словесні (лекції, пояснення, бесіди, інструктажі, робота з підручником), наочні (спостереження, ілюстрування, демонстрування), практичні (практичні роботи, підготовка рефератів);
- за способом керівництва навчальною діяльністю: безпосередні та опосередковані (методи пояснення педагога й різноманітні методи організації самостійної роботи студентів);
- за логікою навчального процесу: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні, аналітико-синтетичні, традуктивні.
- за рівнем активності: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, частково-пошукові, дослідницькі. Передбачені види самостійної роботи та індивідуальні завдання.

7. Методи контролю

- Контроль успішності та визначення рівня навчальних досягнень студентів проводиться відповідно до навчально-методичної карти дисципліни.
- Формами поточного контролю є методи усної (опитування) та письмової перевірки (практичні роботи, доповіді, конспекти, тестові завдання, реферати).
- Тематичний контроль – написання тестових контрольних робіт по завершенню вивчення навчального матеріалу певного модуля. Підсумковий контроль здійснюється у формі письмового заліку. Річна оцінка виставляється як середнє арифметичне із врахуванням письмового заліку, поточного та тематичного оцінювання, а також виконання усіх видів самостійної та індивідуальної роботи.

Питання для підсумкового контролю (залік)

1. Особливості поняття «Соціальні комунікації», «Педагогічні комунікації (ПК)». Історія формування цих понять.
2. Суб'єкт та об'єкт педагогічної комунікації.
3. З якими науками пов'язані питання соціальної (педагогічної) комунікації.
4. Функції педагогічного спілкування.
5. Моделі комунікації.
6. Комунікативність педагога.
7. Особливості та функції ПК. Структура ПК.
8. Переконавання та навіювання у процесі комунікації.
9. Стиль ПК.
10. Моделі спілкування педагога.
11. Культура слухання.
12. Бар'єри та ускладнення у процесі ПК.
13. Міжособистісні стосунки у педагогічному колективі.
14. Стиль керівництва - основа комунікації керівника навчального закладу з педагогічним колективом.
15. Суть, джерела, причини, функції і класифікації конфліктів.
16. Суперечності і конфлікти в системі освіти.

17. Моделі конфліктної ситуації.
18. Конфлікт у взаємодії суб'єктів ПК.
19. Розв'язання та усунення конфліктів.
20. Знакові системи як засоби ПК.
21. Види вербальних засобів комунікації.
22. Усне та писемне мовлення педагога.
23. Внутрішнє мовлення.
24. Техніка мовлення.
25. Мовленнєвий етикет педагога.
26. Мовленнєві моделі взаємодії суб'єктів ПК.
27. Зовнішній вигляд і поведінка педагога.
28. Екстралінгвістичні і просодичні засоби комунікації.
29. Міміка. Жести. Візуальний контакт.
30. Міжособистісний комунікативний простір.
31. Декодування невербальної комунікації.
32. Комп'ютерні комунікації в освіті.
33. Робота педагога з суспільними мережами.
34. Е-пошта як засіб ПК.
35. Встановлення комунікативних зв'язків через участь у всесвітніх телеконференціях, семінарах, вебінарах.
36. Дистанційне навчання і форми взаємодії суб'єктів ПК.
37. Етичні правила комунікації у інформаційних мережах.
38. Валеологічні аспекти роботи з комп'ютером.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
25	25	25	25	2	20	20	20	20	100 б.	300/3= 100 б.
100б.				100б.						

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

10. Рекомендована література

Базова

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К., 2004. – 342с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн.1 : Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади : навч-метод.видання / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
3. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посібник / Г. П. Васянович. - К.: Академвидав, 2011. – 256 с.
4. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації : Навч. посіб. / Н. П. Волкова; Дніпропетр. нац. ун-т. - Д., 2002. - 90 с.
5. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. / Н. П. Волкова. - К. : ВЦ "Академія", 2006. - 256 с.
6. Мацько Л. І. Риторика : навч. посібник / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – Київ : Вища школа, 2003.
7. Сагач Г. М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації : навч. посібник / Г. М. Сагач. – Київ : Зоря, 2003.
8. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посібник / О. М. Семенов. – Київ : «Академвидав», 2010.
9. Стахів М. Український комунікативний етикет: Навчально-методичний посібник. – К.: Знання, 2008. – 245 с.
10. Шевчук С. В. Ділове мовлення для державних службовців : навч. посібник / С. В. Шевчук. – Київ : Арії, 2008.

Допоміжна

1. Абрамович С.Д. Мовленнєва комунікація / С.Д. Абрамович, М.Ю. Чікарькова: Підручник. - К.: Центр навч. л-ри, 2004.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів, 1990.
3. Бадмаев В. Ц., Малышев А. А. Психология обучения речевому мастерству. - М.: Гуманитарный центр «ВЛАДОС», 1999.
4. Битянова М. Особенности человеческой коммуникации // Школьный психолог.- 1999. - № 30.
5. Вацлавик П. Психология межличностных коммуникаций. - СПб., 2000.
6. Вербальні засоби спілкування та мовленнєвий етикет // Чмут Т., Чайка Г. Етика ділового спілкування. – К., 2002. – С. 107-117.
7. Вихованець І.Р. Таїна слова. – К.: Рад. школа, 1990. – 287с.
8. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студ. вищ. навч. закл. - К.: ВЦ «Академія», 2001.
9. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
10. Гойхман О. Я., Надеина Т. М. Основы речевой коммуникации: Учеб. для вузов / Под ред. О. Я. Гойхмана. - М.: ИНФРА, 1997.

11. Донченко Т. Мовленнєвий розвиток як науково-методична проблема// Дивослово. – 2006. – № 5. – С. 2-5.
12. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення. - Харків: ОВС, 2002.
13. Журавлев В. Й. Основы педагогической конфликтологии. - М.: Российское педагогическое агентство, 1995.
14. Иващенко Ф. И. Особенности установления психологического контакта с учащимися // Педагогика. - 1999. - № 2.
15. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. - Дрогобич: Вид. фірма «Відродження», 1994.
16. Карнегі Дейл Як завойовувати друзів та впливати на людей,— Харків: КЗ Промінь, 2001.— 560 с.
17. Корніяка О. Мистецтво гречності. – К.: Либідь, 1995. – 94 с.
18. Кушнірик Т. Д. Подолання конфліктності серед педагогів. Соціально-педагогічний аспект // Практична психологія та соціальна робота. - 1999. - № 9 -10.
19. Лалл Джеймс. Медіа, комунікації, культура. Глобальний підхід: Пер. з англ.- К.: «К.І.С.», 2002.
20. Леонтьев А. А. Педагогическое общение. - М.: Знание, 1979.
21. Морозов В. П. Психологический портрет человека по невербальным особенностям его речи // Психол. журнал. - 2001. - Т. 22. - № 6.
22. Мурсалімова Н. Ситуаційні фактори, які визначають стиль поведінки керівника при командному менеджменті // Вісник УАДУ. -2001. - № 4.
23. Мусатов С. Педагогічна комунікація: Психологічні витoki та особливості // Освіта і управління. - 1999. - Т. 3. - № 3.
24. Носенко Е. Л., Чернишенко С. В. Методологічні аспекти забезпечення запам'ятовування інформації при розробці дистанційних навчальних курсів: Метод. посібник.- Д.: РВВ ДНУ, 2003.
25. Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради. – К.: Либідь, 1999. – 232 с.
26. Почепцов Г. Г. Теория коммуникаций. - М.: Реал-бук; К.: Ваклер, 2001.
27. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навч. посібник / Я. Радевич-Винницький. – Київ : Знання, 2006.
28. Русанівський В. М. Культура української мови/ В. М. Русанівський. – К.:Либідь, 1990. – 306 с.
29. Сагач Г. М. Риторика: Навч. посібник для студ. - 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Вид. дім «Ін Юре», 2000.
30. Семиченко В. А. Психология общения. - К.: Центр «Магістр-S», 1997.
31. Семиченко В. А. Психология речи: Учеб. пособие. - К.: Магістр-S, 1998.
32. Сербенська О. Культура усного мовлення : практикум : навч. посібник / О. Сербенська. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004.
33. Сердюк О. П. Основи управління комунікативним процесом: Підручник. - К.: ІЗМН, 1998.

34. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів: навчальний посібник/ Т. К. Чмут. – К.: Основа, 2002. – 380с.

Інтернет-ресурси

1. <https://prometheus.org.ua> (платформі безкоштовних он-лайн курсів)